

Izveštaj sa tribine Pristup pravdi – Pravda za sve, održane 04. februara 2013. godine sa početkom u 13h u Kući ljudskih prava u Beogradu

Javna tribina u okviru projekta Pristup pravdi – Pravda za sve je održana 04. februara 2013. u Kući ljudskih prava i demokratije. Tribini su prisustvovali predstavnici nevladinog sektora, medija, opštinskih službi koje pružaju besplatnu pravnu pomoć i Kancelarije za saradnju sa civilnom sektorom Vlade Republike Srbije.

Izlagачi su bili Milan Antonijević, direktor YUCOM-a, dr Danilo Vuković istraživač SeCoNs-a i Lejla Ruždić ispred pravne službe GO Zvezdara.

Milan Antonijević je u uvodnoj reči pozdravio sve prisutne i zahvalio im se na učešću na tribini. Izneo je značaj zakonskog regulisanja sistema besplatne pravne pomoći, za koji je naglasio da je u Beogradu relativno dobro razvijen, ali da je cilj da u celoj zemlji postoji jednaka mogućnost pristupa pravdi i besplatnoj pravnoj pomoći za sve građane. Takođe je izneo da postoji veoma dobra saradnja sa opštinskim službama koje pružaju besplatnu pravnu pomoć i ukratko se osvrnuo na višegodišnju praksu YUCOM-a u ovoj oblasti. Dao je reč Danilu Vukoviću.

Gdin Vuković je predstavio rezultate istraživanja sprovedenog na uzorku od 1200 građana. Naglasio je da je cilj istraživanja bilo sticanje dubljeg uvida u probleme i prepreke za ostvarivanje prava, te same socijalne strukture građana koji predstavljaju korisnike besplatne pravne pomoći. Ukazao je i da postojanje velikih administrativnih prepreka za dolaženje do korisnika, zbog različitih internih pravila pružalaca besplatne pravne pomoći, može biti faktor koji je delimično uticao na rezultate koji će biti predstavljeni. Naveo je da je intenzitet ugroženosti zaista veliki, što posebno pojačava činjenica da se problemi preklapaju. Najčešće je reč o sledećim grupama problema: problemi iz radno-pravne oblasti sa socijalnim, zatim imovinska sa bračnim i porodičnim pitanjima i sl. Obuhvaćen je uzorak od 4,5 % u ukupnoj populaciji, što, prema njegovim rečima, korespondira sa procentima u israživanjima sličnih ovom, poput CESID-ovog (5%). Vuković je naveo da svako 9. lice koje se danas sudi u Srbiji, koristi neki od oblika besplatne pravne pomoći. Istraživanje pokazuje da osobe sa višim stepenom obrazovanja više koriste usluge besplatne pravne pomoći. Kada je reč o oblastima: 22% se bavilo radno-pravnim sporovima. To je, prema njegovim rečima, očekivan nalaz s obzirom na ekonomsku i socijalnu situaciju u zemlji. Zatim, slede bračno-porodični problemi (19%), 15% je imalo problema sa dobijanjem ličnih dokumenata, 13% bavilo se različitim imovinskim pitanjima. Primarna besplatna pravna pomoć je najzastupljenija. Ovo je, takođe, očekivan nalaz. Zadovoljstvo korisnika je izrazito, čak 50% korisnika je izjavilo da im je besplatna pravna pomoć puno pomogla. Međutim, činjenica da je njih 18 posto izjavilo da im je malo ili uopšte nije pomogla, pokazuje da ovi podaci mogu biti različito interpretirani. Mediji su dominantni kanal

informisanja korisnika BPP. Prema Vukovićevim rečima, internet ne samo da nije odgovarajući način informisanja korisnika, već nije ni pogodan medij za dobijanje besplatne pravne pomoći. Lejla Ruždić je ukazala da je to teško izvodljivo s obzirom da pravna pomoć zahteva neposredan, lični kontakt sa klijentima. Aleksandra Kuzmanović, načelnica GO Zvezdara, je dodala da bi to bilo moguće samo ukoliko bi u elektronskoj formi korisnici dostavljali kompletnu dokumentaciju, bez koje nije moguće u potpunosti sagledati svaki pojedinačni slučaj. Vuković je nastavio predstavljanje rezultata istraživanja: na pitanje zašto se odlučuju za besplatnu pravnu pomoć, kao najčešći razlog zašto ispitanici navode nedostatak sredstava da se plati advokat (60%). Ovaj nalaz u skladu je sa opštom pretpostavkom da je besplatna pravna pomoć primarno sredstvo da se nižim socio-ekonomskim slojevima omogući pristup pravdi i ostvarivanje prava. Drugi važan razlog je nepoverenje u advokate (15%), dok u ređe pominjane razloge spadaju preporuke prijatelja ili institucije (5%), želja da se dobije drugo mišljenje (5%) i poverenje u NVO (2%). Sa druge strane, dominantan razlog nekorišćenja ove usluge jeste neposredovanje informacija o postojanju institucija koje pružaju besplatnu pravnu pomoć.

Tribina je nastavljena izlaganjem Lejle Ruždić, koja volonterski radi na pružanju besplatne pravne pomoći u Kancelariji za žrtve nasilja u porodici GO Zvezdara. Ona je istakla da zaista jeste veliki problem što građani nisu informisani o uslugama koje pruža GO Zvezdara, kao i da je bila zgranuta insistiranjem advokatske Komore da bude jedini zakoniti pružalac BPP u zemlji. Međutim i pored neinformisanosti, 150 građana je u 2011.

dobilo BPP od te Kancelarije, a u 2012. je povećanje iznosilo više od 30%. Zaključila je da potreba za BPP raste. Kancelarija je otvorena 2003. i, prema njenim rečima, ostvarena je saradnja sa svim relevantnim ustanovama: Centrom za socijalni rad, policijom itd. Podvukla je da joj se građani obraćaju ne samo iz Beograda, nego iz cele zemlje. Advokatske kancelarije nisu zainteresovane za saradnju sa njenom Kancelarijom, verovatno smatrajući da je reč o klijentima koji spadaju u kategoriju socijalno ugroženih, što, prema njenim rečima, nije slučaj. Kada je reč o Zakonu o BPP, ukazala je da bi trebalo sve spustiti na lokal i da bi sve opštine trebalo da imaju ovakve službe. U njima bi trebalo da rade volonteri, a takse bi trebalo da budu primereno niske.

Aleksandra Kuzmanović je ukazala da opštine imaju mnogo bolje resurse od advokatskih kancelarija za pružanje ovakve vrste usluga. Naime, u opštini Zvezdara postoje i tumači za gluvoneme osobe, ali i postoji mnogo bolja komunikacija i brži dolazak do informacija unutar samog sistema, kada je reč o katastarskim ili drugim podacima, koji su neophodni u datom slučaju. Ukazala je da pritužbe na službu pravne pomoći se nalaze u nivou onih kod drugih opštinskih službi.

Lejla Ruždić je naglasila da je potrebno da se slične službe otvore i u drugim opštinama u Srbiji i pomenula primere nekoliko gde je već to i učinjeno kao u Kikindi i Lazarevcu.

Advokat Zoran Bajić iz organizacije SDF je istakao da je pitanje koje se postavlja šta je ono što je dostupno u ostatku zemlje i da ne bi trebalo da ova oblast bude zasnovana na inicijativi i dobroj volji pojedinaca.

Milan Antonijević je s tim u vezi naglasio da će preporuke biti formulisane sa ciljem da se i to pitanje reguliše. Takođe smatra da krug pružalaca BPP nikako ne bi

smeo biti sužen i postavio pitanje da li bi bilo koji advokat preuzeo slučajeve koji jako dugo traju. Reč je o strateškim slučajevima koje YUCOM preuzima. Iz tog razloga je potrebno da pružaoci BPP formulišu zajedničku strategiju, što je i smisao današnjeg skupa.

Aleksandra Kuzmanović je dala predlog da opštine koje raspolažu sa manje sredstava naprave besplatne kol centre sa snimljenim pravnim informacijama u karakterističnim slučajevima. Smatra da bi to bila dobra dopuna sistemu i dobro prelazno rešenje. Takođe je ukazala da u nekim slučajevima građanima više mogu pomoći službenici koji nisu pravne struke, ali su stručni za onu oblast kojoj pripada dati slučaj. Vuković se složio sa tim i konstatovao da takav sistem već postoji i naveo primer sistema socijalne zaštite.

Marija Petrović iz organizacije Centar za prava deteta je ukazala da nije rentabilno da svaka opština ima ovakvu službu, već da bi jedna služba mogla da opslužuje građane iz više opština. Moguće rešenje bi bilo da je jedan dan u nedelji posvećen građanima neke susedne opštine. Ukazala je i da njena organizacija ima jako dobru saradnju sa pravnim klinikama, ali lošu sa opštinama.

Danilo Vuković je istakao da je donekle prirodno da svaka profesija želi da se na neki način zagradi i definiše svoj prostor. Smatra da mnoge usluge ne moraju da pružaju pravници. Ukazao je na dobru praksu koju ostvaruju zdravstveni i obrazovni savetnici, jer su kulturne prepreke velika smetnja za pristup besplatnoj pravnoj pomoći i drugim uslugama. Čak 1/3 ispitanika je rekla da ima velikih problema u razumevanju onoga što su njihova prava i obaveze. Istakao je da ib taj procenat bio dramatično veći da je istraživanje sprovedeno na poduzorku koji bi obuhvatio na primer romsku populaciju.

Marija Petrović je ukazala da je veliki problem što službenici nemaju razvijenu svest o tome da su pružaoci usluga, a ne neko ko samo vam daje odgovor da imate ili nemate neko pravo. Navela je da deca iz ranjivih grupa retko imaju nekoga ko može da ih uputi. Rešenje bi bila edukacija službenika na interresornom nivou i bolji sistem referisanja između različitih službi.

Aleksandra Kuzmanović je ukazala da je potrebno i druge službe uključiti ovaj sistem i to u određenim užim oblastima.

Gđja Nada Čuljak-Banjac iz Balkanskog centra za migracije i humanitarne aktivnosti je predstavila oblast delovanja svoje organizacije. Ukazala je da je reč o jednoj od retkih organizacija koje pružaju besplatnu pravnu pomoć u imovinskim i drugim slučajevima građanima van teritorije Republike Srbije i postavila pitanje gđinu Bajiću da li postoji razvijena pro bono praksa advokatskih kancelarija, na šta je dobila negativan odgovor.

Marija Petrović se osvrnula na neophodnost da se spreči bilo kakva vrsta ekskluziviteta u pružanju BPP u zemlji.

Gđa Sanja Perović iz GO Zemun je ukazala da je potrebno da u Zakonu bude prepoznato ono što opštinske službe pravne pomoći rade. Ukazala je da postoji veliki broj slučajeva koji se godišnje obradi u pravnoj službi te opštine – čak 6000 prošle godine, i oko 450 samo u januaru ove. Iz tog razloga smatra da opštinske službe nemaju razloga da spore mogućnost bilo kome da se uključi u sistem pružanja BPP.

Lejla Ruždić je ukazala da bi ipak bilo nelojalno da opštinske službe pravne pomoći zastupaju građane u sporovima sa samom opštinom.

Milan Antonijević je postavio pitanje kome bi građani u tom slučaju u suprotnom trebali da se obraćaju, gđa Ruždić je odgovorila da su različite inspekcijske službe prava adresa za to.

Milan Antonijević je naglasio da država odugovlačeći da zakonski reguliše ovu oblast godišnje šteti na tome i do 15 miliona evra, opredeljujući ta sredstva za druge namene. To je prema njegovim rečima i glavna prepreka uređenju ovog sistema.

Po završetku diskusije Milan Antonijević se zahvalio učesnicima i izrazio očekivanje da će saradnja biti nastavljena i u budućnosti.

Slavko Arsović